ВТОРО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ”
гр.Варна, ж.к. „Възраждане”; 052/506272–канцелария; e-mail: info-403543@edu.mon.bg

(П)
ПОДПИС
Утвърдил:.....
Адриана Петрова
Директор на Второ ОУ „Никола Й. Вапцаров“

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

Настоящата Училищна програма по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование за учебната 2025/2026 година е приета с Решение № 16 на заседание на Педагогическия съвет от 11.09.2026 г. и е утвърдена със Заповед № РД-09-1019/14.09.2026 г. на директора на училището.

I. КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по гражданско образование е разработена в съответствие с изискванията към гражданското образование, определени с държавния образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в Наредба №13 от 21.09.2016г. (обн. ДВ, бр.80 от 11.10.2016г., в сила от 11.10.2016г., изм. и доп. ДВ. бр.80 от 28 Септември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 1 Септември 2023г.) и при спазване разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование, Наредба №4 от 30.11.2015г. на МОН за учебния план (в сила от 04.12.2015г. , изм. и доп. ДВ. бр.76 от 28 август 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 10 септември 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.80 от 24 септември 2021г., изм. и доп. ДВ. бр.69 от 26 август 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.73 от 25 август 2023г.).

Съобразена е както с основните потребности и интереси на учениците, така и с приоритетите и ресурса на училището.

II. СЪЩНОСТ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимосвързани и са насочени към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.
2. Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
3. Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
4. Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда.
5. Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности.

III. ЦЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права.
2. Участва в гражданския, политическия и социалния живот.
3. Познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество.
4. Осъзнава и цени своята културна идентичност.
5. Взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по уважителен начин.
6. Носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си върху своя живот и този на другите хора.
7. Подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните.
8. Познава и спазва нормите на екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда.

Във Второ основно училище „Никола Йонков Вапцаров", гр. Варна гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява в процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка:

1. В часа на класа, включително и чрез училищното самоуправление.
2. В дейностите по интереси в рамките на целодневна организация на учебния процес.
3. В рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в часа на класа освен чрез обучение за придобиване на компетентностите, се осъществява чрез занимания, дейности и проекти по тематични области, свързани с:

1. Патриотичното възпитание и изграждането на националното самочувствие.
2. Толерантността и интеркултурния диалог.
3. Безопасността и движението по пътищата.
4. Защитата на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ.
5. Превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти.
6. Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха.

IV. ЯДРО И КОМПОНЕНТИ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА

Ядрото на гражданското образование включва следните основни компоненти:

1. Демокрация, власт и институции.
2. Граждански права, свободи и задължения.
3. Национална идентичност.

Съдържателното ядро на Гражданското образование е насочено към натрупване на граждански знания, необходими на всеки човек, за да е ефективен и отговорен гражданин. Те следва да се превърнат в интелектуални навици и навици за участие, свързани с граждански умения и компетентности:

1. Основни житейски умения.
2. Умения за общуване при решаване на социални проблеми в бита.
3. Вземане на решения.
4. Работа в екип.
5. Решаване на конфликти и постигане на разбирателство.
6. Умения за отстояване на безопасно поведение и поемане на отговорност.
7. Действия при условия на стрес и екстремни ситуации.
8. Интеркултурни взаимоотношения.
9. Участие със свой принос в граждански инициативи и в училищния живот.

Крайният резултат е изграждане на граждански и общочовешки добродетели като основни черти на характера на всяко дете и младеж.

V. МОДУЛИ И ДЕЙНОСТИ

Гражданското образование има три основни измерения:

1. Познавателно: придобиване и осмисляне на идеи, понятия, системи и концепции.
2. Социално: способност да се практикува демокрацията във всички форми и във всички области и етапи в живота на човека: в детството, юношеството и зрелия живот.
3. Емоционално: разпознаване и приемане на ценностите на демократичното общество.

Рамкови изисквания при организиране на часа на класа за провеждане обучение по ГЗЕИО

	КЛАС						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4	4	4

Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	2	2	2
Безопасност и движение по пътищата	9	6	6	6	5	5	5
Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ. Поведение при епидемии и пандемии	4	4	4	4	5	5	5
Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1	2	2	2
Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1	2	2	2
Кариерно ориентиране				1			1
Превенция и противодействие на корупцията					1	1	1
Електронно управление и медийна грамотност				1	1	1	1
ОБЩО	20	17	17	19	22	22	23

ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ / I – IV клас /

Област на компетентност	**Теми**
I. Междуличностни отношения	1. Аз и моят свят. 2. Граждански добродетели. 3. Какво мога да правя най-добре? 4. Моите права, задължения и отговорности вкъщи. 5. Училищен живот.
II. Социална среда	1. Как да общуваме с другите и умеем ли да слушаме? 2. Толерантност и уважение към другите, умеем ли да живеем заедно. 3. Колко всички сме различни и колко си приличаме. 4. Мирно разрешаване на конфликти.

III. Права на човека	1. Първи знания за правата и свободите, за границата между разрешено и забранено. 2. Права и задължения. 3. Права и задължения в училище.
IV. Демократично гражданство	1. Национални символи. 2. Официални празници на Република България.
V. Социална политика, справедливост и солидарност	1. Искам да общувам с моите родители. 2. Какъв ще стана когато порасна? 3. Какво значи народната поговорка. „Сговорна дружина-планина повдига"? 4. Да помогнем в нужда. Благотворителност. 5. Заедно в игрите.

ТЕМИ ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ / I – IV клас /

Област на компетентност	**Теми**
I.	Насилие в семейството. Децата имат нужда от внимание. Кой съм аз и какъв искам да стана?
II.	Спазване на здравословен режим на хранене. Витаминозните храни. 3. Вредни храни. 4. Храни приятели на здравето.
III.	1. Първа помощ при порязване, одраскване, ожулване, изгаряния, ужилване, навяхване, изкълчване. 2. Слънчев и топлинен удар. 3. Отравяния с химикали и отпадъци.
IV.	1. Лична хигиена, чистота и здраве-правилата, които са задължителни. 2. Вредата от телевизията и компютъра.

	3. Грижа за здравето на зъбите. 4. Спазване на дневен режим.
V .	1. Видове хранителни групи. 2. Основни полезни храни. 3. Здравословна храна и спорт.

ТЕМИ ПО ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ / I – IV клас /

Област на компетентност	Теми
I. Вода, почва, въздух	1. Природата-нашия дом 2. Значението на водата, почвата и въздуха за живота на Земята. 3. Как да пестим природните ресурс
II. Енергия и климат	1. Видове енергия. 2. Слънцето-полезно и вредно. Начини на предпазване от ултравиолетовите лъч. 3. Климатични промени в резултат на замърсена околна сред. 4. Земята – нашата планета.
III. Биологично разнообразие	1. Природни паркове и резервати в България. 2. Характерни животински и растителни видове в моя край. 3. Аз и природата.
IV. Потребление и отпадъци	1. Разделно събиране на отпадъци. 2. Кой замърсява природата? 3. Рециклиране на отпадъци.
V. Общество и околна среда и здраве	1. Как да опазим природата чиста? 2. Правила на поведение при епидемии и пандемии за защита здравето на населението. 3. Здравето-най-голямото богатство.

ТЕМИ ПО ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ / I – IV клас /

Област на компетентност	Теми
I. Културни идентичности	Празници и традиции в моето семейство Да опознавам и ценя традициите на другите Да съхраним българските обичай
I I	Богатствата на различните култури Осъзнаване на своята културна идентичност
I I I	Европа място на различни култури Как да бъдем толерантни Заедно в час и в свободното време
IV. Интеркултурно образование и права на човека	Права на индивида и права на групата Случаи на нарушаване на детските права и възможности за защита Запознаване с хартата за правата на детето

ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ / V - VII клас /

Област на компетентност	Теми
I. Междуличностни отношения	Силните и слабите страни на човека Моите приятели и аз Изборът на приятели
II. Социална среда	Създаване на правила за съвместен живот в класа Отношенията в обществото(в магазина, на улицата, в автобуса, в болницата) Междуличностни отношения(ученик-учител, ученик-родител, ученик-общество) Какви качества трябва да притежава достойният човек?
III. Права на човека	1.Сътрудничество, комуникация, уважение и разбирателство Права и отговорности Ценностите, които осмислят човешкия живот

IV. Демократично гражданство	Аз съм гражданин на демоккратична държава Начини за разрешаване на спорове и конфликти С какво мога да допренеса, за да има ред, дисциплина и сигурност в училище? Как да се справим в критична ситуация? Какво да променим в училище?
V. Идентичности и различия в обществото	Разлика между национална и етническа идентичност Да бъдем толерантни към различните културни общности Образоване и професии
VI. Власт, политика и демократични ценности	Институции в Република България Символи и ритуали в РБ Как да изградим демократични ценности
VII. Социална политика, справедливост и солидарност	Социална политика на страните в ЕС Равнопоставеност, справедливост в и между отделните общности в България Социалното неравенство
VIII. Глобализация, плурализъм и толерантност	Опазване на околната среда Семеен и личен бюджет Отношение към парите и материалните ценности
IX. Вода, почва, въздух	1 Фактори на средата, вредни за човешкото здраве Чистият въздух и чистата вода-предпоставка за здраве Опазване на водата, почвата и въздуха чисти
X. Енергия и климат	Как промените в климата влияят на човешкото здраве Връзка между промените в климата и природните бедствия
XI. Биологично разнообразие	Национални и световни природни паркове и резервати

XII. Потребление и отпадъци	Влияние на замърсяването на околната среда върху здравето на човека Нуждата от разделно събиране на отпадъци и рециклиране
XIII. Общество и околна среда	Отговорното екологично поведени на учениците, като част от опазването на природата Добри практики и инициативи за опазване и съхраняване на природната среда

ТЕМИ ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ / V - VII клас /

Област на компетентност	Теми
I. Психично здраве и личностно развитие	Промени с юношите, свързани с пубертета Моят избор при вземане на решение Ценностите, които осмислят човешкия живот Какви качества трябва да притежава достойният човек? Вреда от мобилни телефони
II. Физическо развитие и дееспособност	Дишане и здраве Имунитет – начини за изграждането му Наднорменото тегло – предпоставка за болести сред подрастващите Ролята на физическите упражнения след дългото стоене пред компютъра Здрав дух, здраво тяло
III.	Психоактивни вещества – последствия Твоят избор – здраве, алкохол, дрога, тютюнопушене Ранната употреба на алкохол и последствия Нови видове дрога сред подрастващите
IV. Безопасност и първа помощ	Оказване на първа помощ при шок, задавяне, отравяне Оказване на първа помощ при изгаряне, силно кръвотечение Оказване на първа помощ при различни травми Първа помощ в екстремни ситуации

Лична хигиена	Профилактика на зъбната и устна хигиена Ролята на личната хигиена за предпазване от болести Лична хигиена, облекло, външен вид Необходимост от спазване на дневен режим
V I Хранене	Правила на здравословно хранене Полезни храни Ролята на витамините и минералите Здравословно хранене и вреда – ползи и вреди (диети: анорексия и булимия)

ТЕМИ ПО ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ / V - VII клас /

Област на компетентност	Теми
I . Вода, почва и въздух	1 . 2 Фактори на средата, вредни за човешкото здраве . Чистият въздух и чиста вода-предпоставка за 3
I I .	Как промените в климата влияят на човешкото здраве Връзка между промените в климата и природните бедствия
I I	Национални и световни природни паркове и резервати
I V .	Влияние на замърсяването на околната среда върху здравето на човека Нужда от разделно събиране на отпадъци и рециклиране
V . Общество и околна среда	Добри практики и инициативи за опазване и съхраняване на природната среда Отговорно екологично поведение на учениците, като част от опазването на природата

ТЕМИ ПО ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ / V - VII клас /

Област на компетентност	Теми
I. Културни идентичности	Фолклорни празници на различните етноси Как да осъзная и развия своята културна идентичност Богатото историческо наследство на България 100-те национални туристически обекта на България
II	Стериотипи и предразсъдъци в съвременното общество
III.	Конфликти и начини за разрешаване в мултикултурна среда Велики исторически личности и ролята им за изграждане на толерантни отношения Европейска културна идентичност
IV.	Права на индивида и права на групата Случаи на нарушаване на човешките права и възможности за защита Права на гражданите в Европейския съюз

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Познати основни права и задължения на гражданите.
2. Разбрани принципи на демокрацията, правовата държава и върховенството на закона.
3. Изградено отговорно поведение в училищната и местната общност.
4. Осъзнато значение на справедливостта, свободата и отговорността.
5. Познати фактори, влияещи на здравето – хранене, движение, хигиена, сън, стрес.
6. Осъзнати рискове от вредни навици – тютюнопушене, алкохол, наркотици.
7. Познати основни екологични проблеми – замърсяване, климатични промени, изчезване на видове.
8. Формирни нагласи за толерантност, уважение и солидарност към различни етнически, религиозни и културни групи.